

Megskalpolt Hold

2013. április 25-én egy mindössze 1,5%-os mértékű részleges holdfogyatkozás zajlott le. Mivel idén már csak két penumbrális fogyatkozás lesz, ezek közül is csak az október 18-i látszik Magyarországról, fogyatkozások terén az idei „látványosságon” már túl vagyunk.

Ezen a csütörtöki estén az egész ország felett derült volt az ég, így sokan követték a délkeleti égen kelő és sötétedő Holdat. A penumbrát 18:03 UT-kor érintette a Hold, ez természetesen még láthatatlan volt. Ahogy közeledtünk az első umbrális kontaktus felé, úgy sötétedett a holdkorong északi része. Keszthelyi Sándor és felesége folyamatosan figyelte a Holdat, de 19:28-ig semmit sem érzékeltek a fogyatkozásból, csak ekkortól érzékeltek egy enyhébb fátyolos részt a Hold bal oldalán. 19:43-kor jóval erősebb a sötét fátyol a Hold északi részén. A sötétedést Bartha Lajos 19:38-kor vette észre, ekkor már szépen homályosodott a holdkorong É-i része, a félárnyék külső, halvány szürke zónája pedig 10x50-el a korong 1/3 részét fedte. Kondor Tamás észlelőhelyén 19:51-kor emelkedett a Hold a fák fölé, ekkor már szabad szemmel ő is jól látta a sötétedést.

Kontaktusokat a lassú folyamat miatt nagyon nehéz volt mérni. Az umbrába való belépést a diffúz umbra perem és a lassú változás miatt nem lehetett pontosan meghatározni. Bartha Lajos szerint 19:58,5-kor az ÉK-i peremen erős sötétedés látszott. A félárnyék külső széle ekkor a holdkorong feléig volt követhető. Szabó Sándor 19:54:40-kor érzékelte a legnagyobb mérvű sötétedés megérkezését a peremen, de még ekkor is 10–20 másodperces skálán nézve nem történt változás. Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta szabad szemmel az árnyék érkezését az alábbiak szerint látta: 19:50-kor már erősebb a perem sötétedése balra fel. 19:53-ra a bal felső perem csorbulása érez-

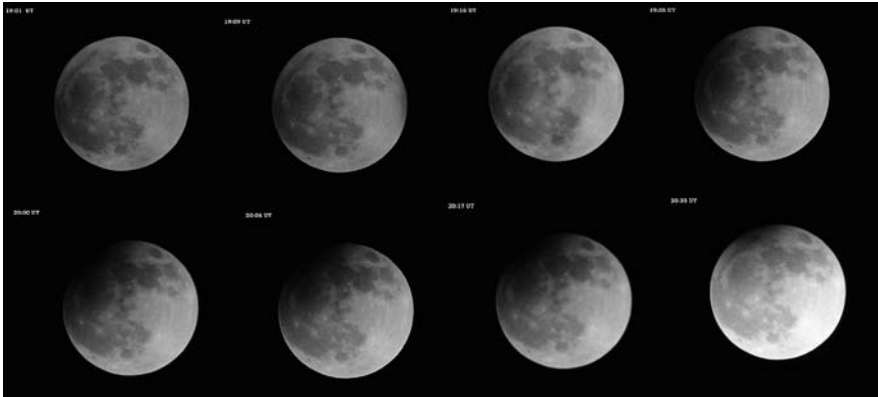
Név	Műszer
Bartha Lajos	10x50 B
Brlás Pál	foto
Keszthelyi Sándor	sz
Keszthelyiné Sragner Márta	sz
Kondor Tamás	8 L
Kovács Tamás	foto
Landy-Gyebnár Mónika	foto
Nagy Tibor	foto
Perkó Zsolt	foto
Soponyai György	foto
Szabó Sándor	8 L
Szauer Ágoston	foto
Szendrói Gábor	foto
Vizi Péter	10x50 B

A fogyatkozás előre jelzett adatai

Részleges fogyatkozás kezdete:	19:54:08 UT
Fogyatkozás maximuma:	20:07:30 UT
Részleges fogyatkozás vége:	20:21:02 UT
Félárnyékos fogyatkozás vége:	22:11:26 UT

hető, 19:55-kor jól láthatóan erős a csorbulás. 19:57-től érezni azt, hogy olyan erős a csorbulás, mintha a Hold íves korongjának ezt a kis részét balra fent lemetszették volna. 20:00-kor nyilvánvaló és erős a sötét beharapás. 20:06-kor egészen mély a sötét rész és határozottan elcsúszott jobbra és feljebb. Bartha Lajos szerint 20:04-kor pusztá szemmel érzékelhető, 10x50-el a korong É-i részén kb. 2'-es erős sötétedés látszott, ezt kívül még egy kb. 5–6 ívperces szürke zóna övezte. 20:06,3 UT-kor a Hold É-i pereme teljesen eltűnt, az elsötétedett ív kb. 3' kiterjedésű, ezt egy kb. 8–10' széles övezet veszi körül, amely világosszürke színű.

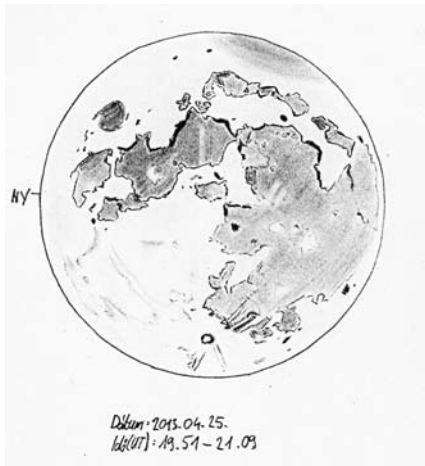
A fogyatkozás maximuma 20:07:30-kor következett be. Vizi Péter leírása alapján a szokásos narancsos-barnás elszíneződésnek nyoma sem látszott a nagyon jó átlátszóságú, de gyenge nyugodtságú égen. Ahhoz képest, hogy 2%-osnak írta az évkönyv, sokkal többnek tűnt, mert a félárnyék-árnyék teljesen egybefolyt. 10x50-es binokulárral is egyér-

A holdfogyatkozás Landy-Gyebnár Mónika sorozatfelvételén

telműen látszott az árnyékos rész, sejtelmes ezerárnyalatú szűrkében. Nagyon érdekesen jelentek meg a peremi objektumok. Landy-Gyebnár Mónika szerint a fogyatkozás meglepően sötét volt, ebben közre játszott a sötét félárnyék is. Megfigyelte azt is, hogy a teljes árnyék idején a táj is jóval kevésbé volt világos, mint hasonló teliholdas estén szokott, a színek pedig a barnás-okkeres irányba tolódtak el a szokványos kékesfehér helyett. Kovács Tamásnak feltűnt a holdfogyatkozásoknál szokásos vöröses-barnás elszíneződés hiánya, ami a készített fotókon is jól látszik. Szabó Sándor észlelése szerint nagyon lassan változott a fogyatkozás, az árnyék méltóságteljesen vonult a Hold északi peremén. Az umbra széle meglepően diffúz, fokozatos átmenet, a teljesség a Hold szélénél kb. 2'-es részét takarja. Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta észlelése szerint 20:09-kor a legerősebb a sötétedés, északon 1–2 ívperc mélyen és 10 ívperc hosszan látszik.

A III. kontaktust, vagyis az umbra levonulását Szabó Sándor 20:22,0 UT-ra teszi, Bartha Lajos szerint 20:26,6-kor a sötétedés eltűnt, a holdkorong körvonala teljes egészében ismét látható, de egy kb. 4–5 ívperces szürke zóna 10x50-es binokulárral még látható. 20:31 UT-kor a halványzürke félárnyék-fátyol is eltűnik. Kondor Tamás 20:27-kor már csak a félárnyékot látja a holdperemen. Keszthelyiek szabad szemes meg-

Kondor Tamás rajza a maximum idején egy 80/600-as refraktórral 14x-es nagyítással készült

figyelése szerint 20:22-től 20:30-ig még az umbraárnyék látszik, de határozottan jobb felé elcsúszott helyzetben. 20:35-től a már nem sötét, hanem félhomályos rész teríti a Hold felső részét. 20:38-kor ez is gyengül, szinte alig látszik. 20:40-kor már nagyon gyenge a fátyol. 20:43-kor újra kerek és teljes fényében ragyogó a telihold. Összességében különleges érdekességű volt ez a kis fázisú, de jól látható holdfogyatkozás!

Szabó Sándor